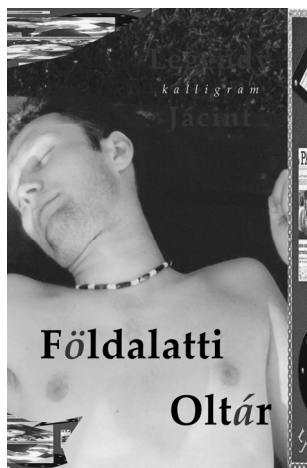

HORVÁTH ÉVA

„A kifáradás esztétikája”

LEGÉNDY JÁCINT: FÖLDALATTI OLTÁR

Kalligram Kiadó
Budapest, 2019
72 oldal, 2500 Ft

Legény Jácint költészete radikálisan *nem akar* semmit. Holott a *Földalatti Oltár* tematikája az underground szubkultúrát idézi meg, hasonló eszközökkel, amint azt előző kötetében (*Központi Zóna*, Balassi, 2006) láthattuk: valami légiés, éteri dekadenciával, „a kifáradás esztétikájával” lázad. A sokat érlelt anyag azonban új témákat is felmutat a 13 évvel ezelőtti *Központi Zóna* világához képest, középpontjában az underground klubokkal, a „zsilettes” életérzéssel, annak rituáléival, így valamelyest közösségibb szellemet képviselve.

Látványos és sokatmondó a kötet borítója, amelyen a szerző félmeztelen, alvó portréja látható kékes derengésben, amely nagyon illeszkedik a tematikához. A sejtelmes portré a kitárulkozás és a zártság aktusaként egyszerre jeleníti meg az underground individuum önmagát felvállaló, kifejező testnyelvét, ugyanakkor a modellnek a nézők felé tanúsított közömbös passzivitását, a nyugalom, a békés önmegadás magatartását. Az oldalmargókon végigfuttatott illusztrációk, amelyek a költő saját kollázsaiából készültek, már önmagukért beszélve idézik meg a '80-as évek újhullámának hangulatát, mintegy annak oltárképeiként. Legény kollázsaiából több helyen tartottak kiállítást az elmúlt években (Arte Galéria, Magyar Műhely Galéria, Kassák Múzeum).

A kötet szerkezete, felépítése nagyon kiegyenlített, szigorú, terve szintén a szerző saját munkája: I–IV. tematikus ciklus bontakozik ki, melyek mindegyike 10-10 verset foglal magába, tehát összesen 40 szövegről van szó. Formailag is megmaradt Legény a már-már védjegyévé vált hasáb-architektúrájánál, amely verseinek tördelését illeti, s amelyek grandiózus mondatépítményekként is felfoghatóak. Hiszen minden egyes „munkadarab” testén egyetlen nagylélegzetű mondat hömpölyög végig, központozás és nagy kezdőbetűk nélkül, jellegzetes kötőszóhasználattal fűzve egységbe a tagmondatokat. A kötetben minden költemény egy -vers utótagú alcímet kapott, amely fakultatívan orientálja a befogadói figyelmet, de legalábbis erős atmoszférát teremt: pl. *zsilett-*

vers; *tóvers*; *ugyanvers* stb. Ciklusonként egy-egy rövid négy soros vers is helyet kapott, melyeknek alcímei viszont angol nyelvűek (*instead of meeting; way of underground stb.*).

Ahogy az indusztriális behatol az ökoszisztémába („az égbolt omladozik”, 15.; a „lugasnak neozöld karja” van, 13; „hattyúként úszó nejlonfóliák”, 42), úgy lázad az underground szubkultúra a saját testén elkövetett erőszakkal, stigmákat létrehozva a bőr felületén, a plasztik és a fém beágyazódik a húsba („köldöködbe piercinget rakass”, 9; „tetovált zsenik”, 11; „csuklójukon a szillett-pengék” nyoma, 12). Hibrid létmód ez, önként vállalt, sőt előzékeny mártírokként vezetelve, a halált idealizálva lépkednek elő a Gruftból (die Gruft: sírbolt, kriptá – „a grufti lányok”) az újhullám követői, ünnepelnek pinceklubok hangfaloltárainál, sráckoruk emlékeit kollázs-ként szemlélve vagy remix-ként újrashallgatva. Pogózásuk pogány tánc a templomukká szentelt *Fekete Lyuk*-ban (32), ahol a női karakterek ultraszenzitív, „összenyírbált hajú” (12), apácaképű ribancok. A férfialakok hol a rendszerváltással „kipusztult” szakmájuk munkanélküliei (*Elektródák szikráit*, 17), hol csavargók, urbánus don juanok vagy arisztokratikus műsziók a „verszáji parkban”. Jézus alakja (a katolicizmus szimbólumaival karöltve) számtalan szöveghelyen felbukkan: hol koldusbőrbe bújtatva, hol szipusként, de mindenképp száműzötten (*Száműzött Jézus*, 10), a hajléktalan pedig zsoldárt mormol. A kötet a szelíd lázadók liturgiájaként is felfogható, ahol a „Testvéreim az Úrban” a táncparkett ördögei. Ugyanakkor a közös és egyéni bűnök kivallására és meggyónására tett lírai kísérlet, ahol a megszólaló többnyire egyfajta kívülről belévetettséggel magatartását tanúsítja.

„Betonsúly alól virágznak a klasszikus maffiózók”, és a földalatti forradalmárok „petúniák vagy nárciszok lövészárkából” figyelnek. Legény-sajátos antonim szerkezeteket használ, amikor finom, lány-entitásokat kapcsol össze a militáris szókészlet elemeivel. Ebben ragadható meg költészetének poétikája mind tartalmilag: ahol a kellemes érzeteket mint felületeket, a TÖRÉS, HASÍTÁS, VÁGÁS, FÜRÁS műveletei sebzik fel, mind pedig formailag: hasábokba „szelételt”, erőszakosan elvágott, csonkítottak ható szavak, amelyek az elegánsan hajlékony és folyamatosan áramló szintaxis sebesültjei, mártírjai, stigmatizáltjai. Vall is erről a kötet nyitó versében a beszélő:

„szavaim őszinték és egyen- / letések miként a padlás gerendá- / zatába ácsolt kétszázás szögek” (*Csupán a kifáradás*, 7).

A kötet térpoétikáját egyrészt az underground klubok „belső”, másrészt a természet mikroszintjei, harmadrészt pedig a lerobbant ipari „külsők” alkotják, forgatókönyvszerűen, vagy ahogyan Csehy Zoltán megfogalmazta a fülszövegben: „avantgárd videoklipek gyanánt ugyancsak felfoghatók”. A motivika erősen az ábrázolt szubkultúra által meghatározott: *penge, szög, vágóhíd, bőr* stb., valamint a szleng kifejezések által mozgósított laza fiatalság képei köré épül: *srác, pogó, csaj, séró, suhanc* stb.

A szövegek mintha a természetet jelölnék meg végső menedékként, ahova vissza lehet húzódní, ahol a remény felcsillan:

„szinte még izzó ka- / pával várok egy jelre mely túl- / mutat a hobbikert gondozásán” (*Szederbokor hajlong*, 41)

„megértettem a növények- / nek is van klausztrófóbiájuk ad- / ni kell nekik csillám-kék csöndet / s ajándékozni kell szabadságot” (*Mikor az udvar*, 62)

Legény Jácint költészete nem kapcsolható egyértelműen lírai elődökhöz, trendekbe nem illeszthető, jelen kötetében kimondottan a brit újhullám esztétikáját követi, jellegzetesen a *gothic* irányába hajlón, avantgárd szellemben, szürrealista asszociációkra fűzve fel csipkés,

jelentős mértékben díszített líráját. Ez a díszítettség, eszközösség elvárható mint stiláris szükséglet, ám néhol kérdéses, hogy az „építmény”, a szövegtest elbírja-e összes ráaggatott terhét, ahol a mondatok is komplikáltak, habár többnyire nagyon jó ritmussal alakulnak. A kötet legsikerültebb verseit nem akasztja meg az állandó alanyegyeztetés, valamint az érthetlenségbe hajló alakzatok kibontásának vágya, hanem jó érzékkel adagolt, patikamérlegesen kimért egységekkel operál. Példa a túlzott komplikáltságra a *Cserépkályha* című versből:

„csodálkoztak akár / a galambász önépület lomos iro- / dájába tévedt villanyszerelők”
(23)

A *Földalatti Oltár* teljes mértékben véghez viszi vállalását, amellyel az underground szubkultúrát a poézisbe ágyazni szánta, letisztult és kiforrott esztétikai érzékkel. Kérdés, hogy ez a költészet tematikájában generációja örök ifjúságából fel tud-e nőni, akar-e, lesz-e érett, belátó szembenézés? A kötetben megszólal ez a hang is, a *Jóslat (death of gardener)* című (65), talán legmegrázóbb négysorosában:

„majd felborulsz a hintával
szavak csukódnak össze benned
s napszúrta véres ég alól
az űrbe csillan zöld türelmed”

